

mas lipdyto puodo dugno fragmentas. Šurfe 16 30 cm storio pilkame povelėninės žemės sluoksnyje rastos 2 pilkos žiestos keramikos šukės, datuojamos XVII–XIX a.

Žvalgymų metu gyvenvietės PR dalyje, būsimo tako vietoje, šalia tiltelio P pusės rasta žiesta ornamentuota keramikos šukė, datuojama XVII–XVIII a., šalia šurfo 12, būsimo tako vietoje, rasta žiesta keramikos šukė, datuojama XIX–XX a.

Kituose šurfuose radinių ar archeologiškai vertingo kultūrinio sluoksnio nerasta.

The Settlement at the Foot of Jurbarkas Hillfort

In September 2011, a field survey and evaluation (a total of 28 m²) were conducted at the sites of planned wooden stairs, paver and gravel paths, lights, bowers, benches, and pedestrian bridges at the settlement at the foot of Jurbarkas hillfort. A 10–105 cm thick black soil cultural layer, which contained sherds of 7th–19th-century hand built and thrown pottery (Fig. 1) was found in test pits 6, 12, 14, and 16.

Ramūnas Šmigelskas

Luponių piliakalnio papėdės gyvenvietė

Luponių (Šiaulių r., Kužių sen.) piliakalnis, dar vadinamas Perkūnkalniu, yra apie 1 km į PR nuo Verbūnų gyvenvietės, kelio Verbūnai–Luponys dešinėje pusėje. Piliakalnis įrengtas atskiroje kalvoje stačiais apie 10 m aukščio šlaitais. ŠV pusėje, žemiau aikštelės, yra priešpilis. 1997 m. tyrimų metu nustatyta, kad R ir PR piliakalnio papėdėje yra išlikęs iki

50 cm storio papėdės gyvenvietės kultūrinis sluoksnis, datuojamas X–XIII a. (*ATL 1996 ir 1997 metais*, Vilnius, 1998, p. 74–77). Piliakalnio ŠV ir P priegose gyvenama, pastatyta keletas gyvenamosios ir ūkinės paskirties pastatų.

2011 m. žvalgomieji tyrimai vykdyti piliakalnio V papėdės gyvenvietės PV, PR ir R dalyse ir vizualinėje apsaugos zonoje. Vizualinėje apsaugos zonoje iširta 11 1x1 m dydžio šurfų, kuriuose archeologiškai vertingo kultūrinio sluoksnio ir radinių neaptikta. Piliakalnio papėdės gyvenvietės teritorijoje iširti 4 3x1 m ir vienas 2x1 m dydžio šurfas. Bendras tyrimų plotas sudarė 14 m².

Piliakalnio papėdės gyvenvietės teritorijoje tirtuose šurfuose aptiktas iki 40 cm storio su gyvenvieta sietinas X–XIII a. datuojamas kultūrinis sluoksnis, esantis po 40–50 cm storio kaimavietės XVII–XX a. sluoksniu. Ryškiausias šis sluoksnis buvo piliakalnio PV papėdėje, šurfe 13, kur po 40 cm storio XX a. sluoksniu fiksuotas apie 30 cm storio gyvenvietės sluoksnis. PV šurfo dalyje aptikta 1x0,8 m dydžio duobė, įgilinta dar apie 30 cm. Šiame gyvenvietės sluoksnyje aptikta lipdytos ir žiestos keramikos šukių, žalvarinis žvanguotis (1 pav.), molio tinko fragmentų bei pavieniai skaldyti akmenys.

Šurfe 15 po velėna tirtas 20–30 cm storio tamsiai pilkų žemių sluoksnis, kuriame rasta vėlyvų žiestų keramikos šukių ir keletas smulkių molio tinko fragmentų. Po šiuo sluoksniu šurfo PV dalyje fiksuotas pilkų žemių su molio tarpais sluoksnis. Po pilkomis žemėmis tirtas apie 40 cm storio juodų žemių sluoksnis su degėisiais. Šiame sluoksnyje 60 cm gylyje rastos 3 apžiestos keramikos šukės gana storumis sienelėmis, nemažai molio tinko gabalų – vienas jų įdomus tuo, kad ant jo matyti 3 pirštų braukimo žymės. Sluoksnyje gausu ir skal-

dytų akmenų. Kaip minėta, šiame sluoksnyje buvo ir degėsių, kai kur buvo aptinkami nemaži anglių gabalėliai, vienoje vietoje beveik galima buvo atsekti sudegusio pagalio vietą, nors ir labai sunykusio. Tarp šių degėsių šurfo PR dalyje rastas Kristinos Livonijos šilingas su 1653 m. kalimo data. Luponių kaimas minima jau nuo XVII a., tad piliakalnio aplinkoje XVII a. ir buvo gyventa, tikėtina, šioje vietoje stovėjus medinį pastatą. Greičiausiai tuo metu ir suardytas gyvenvietės kultūrinis sluoksnis, kurį čia esant rodo molio tinko fragmentai ir skaldyti akmenys.

Gyvenvietės sluoksnis tirtose vietose nėra gausus radinių, bet gana ryškus – su degėisiais ir molio tinko gabaliukais.

Tyrimai parodė, kad papėdės gyvenvietės sluoksnis aptinkamas ir į PV nuo piliakalnio, ar bent jau jo artimiausioje aplinkoje. Rasti radiniai perduoti ŠAM.

The Settlement at the Foot of Luponiai Hillfort

In 2011, field evaluations (a total of 25 m²) were conducted in the SW, SE, and E parts of the settlement at the W foot of Luponiai hillfort (N Lithuania) and in the visual protection zone. A 10th–13th-century cultural layer up to 40 cm thick, which lies under a 40–50 cm thick 17th–20th-century village layer, was discovered in the test pits. Sherds of hand built and hand thrown pottery, a bronze crotal (Fig. 1), fragments of clay daub, and isolated split stones were discovered in the settlement layer.

1 pav. Žvangutis.
R. Šmigelsko nuotr.
Fig. 1. The crotal.
0 1 cm

Ernestas Vasiliauskas

Kalnelio piliakalnio II papėdės gyvenvietė ir kaimavietė

Kalnelio archeologijos paminklai tyrinėtojų dėmesio sulaukė jau XIX a. II pusėje. Šioje vietoje lokalizuojama „Eiliuotoje Livonijos kronikoje“ 1289–1290 m. minima paskutinė žiemgalių pilis Sidabrė (*Sydbre, Sydbren, Sidobren*). Vietovė minima 1426 m. Livonijos ir LDK sienos nustatymo sutartyje. Nuo XVI a. šioje vietoje buvo kaimas ir dvaras (1 pav.), kuris XIX a. pradžios Jonišio Romos katalikų bažnyčios gimimo metrikų knygoje užfiksuotas keliais pavadinimais – *de aula, de villa Kalnely, Kalnely, de Góka, de villa Gorensi, de aula Górka* (žr. Mickienė I., Venislovaitė A., XIX a. pradžios Jonišio krašto oikonomija, *Lituanistica*, 2011, t. 57, nr. 2(84), p. 158).

Kalnelio archeologiniai paminklai buvo nuolat žvalgomi ir aprašomi visą XX a. Tyrinėjimai Kalnelyje (A582K2P) vyko 5 sezonus: 1990 m. (LII, A. Merkevičius), 2003–2004 m. (JIKM, E. Vasiliauskas) (*ATL 1990 ir 1991 metais*, Vilnius, 1992, p. 51–55; *ATL 2003 metais*, Vilnius, 2005, p. 57–59; *ATL 2004 metais*, Vilnius, 2006, p. 54–56), 2007 m. (ŠAM, E. Vasiliauskas) (*ATL 2007 metais*, Vilnius, 2008, p. 113–123). Buvo tyrinėjami ant pirmojo piliakalnio buvusios XVI–XVIII a. dvarvietės likučiai, antrojo piliakalnio griovys ir papėdės gyvenvietė, XVI–XVIII a. kaimavietė, Užupių V–VIII a. kapinynas. Nustatyta tiksli šių paminklų chronologija – II–XIII a. ir XVI–XVIII a. 2008 m. žvalgytas suartos dirvos 1,5 ha plotas į R nuo piliakalnio (ŠU, E. Vasiliauskas) (*ATL 2008 metais*, Vil-